

УДК 347.472(477)

Надієнко О.І.¹, Паламарчук П.Ю.²

¹ канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-112м НУ «Запорізька політехніка»

ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ

Як правовий феномен договір дарування має багатовікову історію, він є одним з найдавніших договорів, відомих ще з класичного римського права. У римському праві під договором дарування (*actum donationis*) розумілося неформальну угоду, за яким одна сторона, – дарувальник, надає іншій стороні, – обдаровуваному, будь-які цінності за рахунок свого майна, з метою виявити щедрість по відношенню до обдаровуваному. При цьому дарування могло відбуватися у різних правових формах: у вигляді передачі права власності на річ, зокрема, платежу грошової суми, у формі надання сервітутного права і т.д. Окремим випадком дарування була обіцянка щось надати, вчинити відомі дії тощо.

В наш час під договором дарування розуміють домовленість, за якою одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність.

Правова природа будь-якого договору дарування визначена його метою. Мета договору спрямована на припинення права власності у дарувальника й виникнення права власності в обдарованій особі. Таким чином, договір дарування завжди є безоплатним, а тому дарувальник не має права вимагати від обдарованої особи зустрічних дій. Ця ознака і відрізняє договір дарування від договорів про передачу майна у власність. Чинне законодавство чітко обумовлює, що договір, який встановлює обов'язок обдаровуваного вчинити на користь дарувальника будь-яку дію майнового або немайнового характеру, не є договором дарування.

Відповідно до ЦК України договір дарування може бути як двостороннім, так і одностороннім, як реальним, так і консенсуальним. Це і є його юридичні ознаки.

Договір дарування також розділяється на види. ЦК України встановлює: договір дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому (ст. 723, 724 ЦК України); договір дарування з обов'язком обдарованого на користь третьої особи (ст. 725, 726 ЦК України); договір про пожертву (ст. 729, 730 ЦК України).

Форма договору – усна або письмова. Згідно ст. 719 ЦК договір дарування укладають так:

- дарування предметів особистого користування та побутового призначення – усно;
- дарування нерухомої речі – у письмовій формі, підлягає нотаріальному посвідченню;
- дарування майнового права та договір дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому – в письмовій формі.

Сторонами договору виступають дарувальник та обдаровуваний. Батьки (усиновлювачі), опікуни та піклувальники не мають права дарувати майно дітей, підопічних. Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність, можуть укласти договір дарування між собою, якщо право здійснювати дарування прямо передбачено засновницьким документом дарувальника.

Предметом договору дарування може бути будь-яке майно, не вилучене з обігу і яке може бути у власності особи, якій воно дарується (предмети домашнього побуту, гроші, житловий будинок, квартира, автомобіль, тощо).

Як і будь-який договір, договір дарування може припинитися. ЦК України встановлює деякі особливості для припинення договору. Так, договір дарування може припинитися у випадку:

- його розірвання;
- односторонньої відмови від договору однієї зі сторін.

Розірвання договору припиняє його дію лише на майбутнє і не скасовує сам факт укладення та дії договору включно до моменту його розірвання, а також залишає в дії окремі його положення щодо зобов'язань сторін, що передбачені для застосування на випадок розірвання договору. Згідно ч. 2 ст. 653 ЦК України правовим наслідком одностороннього розірвання договору є припинення зобов'язань сторін.

Отже, можна зробити висновок, що договір дарування – це домовленість, за якою дарувальник передає або зобов'язується передати в майбутньому обдаровуваному безоплатно майно у власність. Договір дарування належить до безоплатних правочинів, і вважається укладеним з моменту передавання речі обдаровуваній особі (реальний договір) або зобов'язання передати у майбутньому (консенсуальний договір). Залежно від предмета договору встановлюється момент набуття права власності. Тобто право власності на майно за договором, який потребує нотаріального посвідчення, набувається з моменту такого посвідчення, а право власності на нерухоме майно, що потребує державної реєстрації, набувається з моменту такої реєстрації.